

Выходзіць
з 20 снежня
1945 года

НАСТАЎНІЦКАЯ

ВЫДААННЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

№ 39(5370)
Субота,
30 сакавіка
2002 года

3 калегіі Міністэрства адукацыі

Камп'ютэраў больш у сталіцы

На гэты раз сваё пасяджэнне калегія Міністэрства адукацыі правяла ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце. І, паводле слоў Міністра адукацыі Пятра Брыгызіна, гэта стала па-свойму знамянальна.

Вядома ж, БДУ займае лідарскія пазіцыі ў працэсе інфарматызацыі адукацыі, а менавіта гэтае пытанне і стала першым на парадку дня пасяджэння.

Амаль год назад калегія Міністэрства адукацыі ўжо вызначыла асноўныя кірункі інфарматызацыі вучэбна-выхавальнай работы і кіраўніцкай дзейнасці ў агульнаадукацыйных школах. І за гэты час былі падрыхтаваны актыўныя захады ў вырашэнні ўзятай праблемы.

Але трэба прызнаць, што некаторыя пытанні застаюцца актуальнымі па сённяшні дзень. Гэта, у першую чаргу, забеспячэнне педагогічных ВНУ камп'ютэрамі, пашырэнне выхавальна-педагагічнага стварэння сістэмы комплекснага абслугоўвання сродкаў інфармацыйных тэхналогій.

Аб стане і дадатковых мерах па інфарматызацыі ўстаноў адукацыі расказаў у сваім выступленні дырэктар Галоўнага інфармацыйна-аналітычнага цэнтру Міністэрства адукацыі Мікалай Лістапад.

Ён прызнаў, што аналіз сённяшняга ўзроўню інфарматызацыі яшчэ раз пацвердзіў, што ўзніклі праблемы самаўзгодненасці, таму неабходна скаардынаваная работа ўсіх звяноў адукацыі.

Адметна, што 80 працэнтаў агульнаадукацыйных школ, акрамя пачатковых, ужо маюць камп'ютэрныя класы альбо праграма-тэхнічныя комплексы для забеспячэння вучэбнага працэсу. У прадстаўленых дыяграмах па аснашчэнні навукавымі ўстановамі сучаснай камп'ютэрнай тэхнікі каля 90 працэнтаў прыходзіцца на школы Мінска. Пры тым, што ўсе вобласці дасягаюць толькі 20-працэнтнай мяжы. Такія ж карціны назіраюцца і ў дачыненні да доступу школ у сетку Інтэрнет. Самы высокі працэнт характэрны зноў жа для сталіцы.

Тэмпы паставак новай тэхнікі ў рэгіёны знізіліся амаль у два разы ў параўнанні з мінулымі гадамі. Асабліва гэта адчуваецца ў Брэсцкай, Гомельскай, Магілёўскай абласцях.

Як пацвердзіў Мікалай Лістапад, загружанасць камп'ютэрнай тэхнікі ў школах даволі нізкая, што можна патлумачыць неадпаведнасцю выкарыстання да яе выкарыстання.

Дарэчы сказаць, што па рэспубліцы толькі пяць пра-

цэнтаў наставніцка-прадметнікаў выкарыстоўваюць такія тэхналогіі ў сваёй дзейнасці.

Трывалую падмогу ў гэтым кірунку можа аказаць эксперымент "Пілотныя раёны інфармацыйных тэхналогій у арганізацыі вучэбнага працэсу і кіраўніцкай дзейнасці". Сёння ў ім удзельнічаюць 9 раёнаў. Для забеспячэння эксперыментальнай пляцоўкі ў адрозненні ад агульнаадукацыйных устаноў гэтых рэгіёнаў ужо пастаўлены праграмна-метадычныя комплексы вучэбнага і кіраўніцкага прызначэння, набытыя за кошт рэспубліканскіх бюджэтных сродкаў.

М. Лістапад засведчыў той факт, што ўкараненне праграмна-метадычных комплексаў у школы павінна ажыццяўляцца толькі пасля ўсеабаўляльнага эксперыментальнага апрабавання і толькі ў тых навукавых устаноў, якія маюць дастатковую ўзроўню падрыхтоўкі падрыхтаванасці. Гэтыя ўмовы павінны быць закладзены і ў працэсах інфарматызацыі прафесійна-тэхнічных, сярэдніх спецыяльных і вышэйшых устаноў.

Як сведчыць статыстыка, аснашчэнасць ПТА менавіта сучаснымі камп'ютэрамі складае ўсяго 54 працэнт, хаця камп'ютэрныя класы ёсць у кожным ПТВ рэспублікі. Адметна і тое, што высокі паказчык па аснашчэнні сучаснай тэхнічнай зноў прывёў у Мінск і складае 100 працэнтаў. Такія ж пазітыўныя сітуацыі ў Гродзенскай вобласці. Да прыкладу, у Віцебскай і Магілёўскай абласцях гэты паказчык дасягнуў толькі 25-працэнтнай мяжы. Уражае і такая лічба: у Віцебскай рэгіёне на адзін сучасны камп'ютэр прыходзіцца ўжо 201 навуковец.

Усе прафэсійна-тэхнічныя выкарыстоўваюць камп'ютэрную тэхніку ў працэсе навучання. У кіраўніцкай дзейнасці камп'ютэры дапамагаюць пры планаванні раскладу заняткаў, бухгалтарскім ўліку, уліку кадраў. Гэта характэрна і для устаноў сярэдняй спецыяльнай адукацыі.

Трэба адзначыць, што сярод ВНУ рэспублікі, найбольш аснашчэнасць маюць тэхнічныя ўстановы. На жаль, гэтага нельга сказаць пра педгагічныя ВНУ.

Усе ж для вышэйшага ўзроўню адукацыі, значнаму дакладчыку, уладзіва наву-

насы высокакваліфікаваных кадраў у галіне інфармацыйных тэхналогій, што дапамагае ўкараняць працэс інфарматызацыі ў поўным аб'ёме.

Прыцягвае ўвагу і той факт, што практычна ўсе ВНУ рэспублікі маюць выхад у Інтэрнет. Чаго, дарэчы, не скажаш пра ПТНУ і ССНУ. Але для апошніх у Рэспубліканскім інстытуце прафесійнай адукацыі створана інфармацыйная сетка Profnet, якая аб'ядноўвае абласныя вучэбна-метадычныя цэнтры прафесійнай адукацыі і шэраг навукавых устаноў.

У некаторых ВНУ сёння ўжо існуе база для развіцця тэхналогій дыстанцыйнага навучання. Пакуль работа такога кірунку толькі распачата ў рэспубліцы. Але яе прыпыткі ўжо вызначаны ў канцэпцыі стварэння і развіцця дыстанцыйнай адукацыі ў Беларусі.

Напрыканцы даклада Мікалай Лістапад засведчыў увагу на рэалізацыі рэспубліканскай праграмы "Інфарматызацыя сістэмы адукацыі", якая прадугледжвае павышэнне ўзроўню падрыхтоўкі навукаўцаў у галіне інфарматызацыі і ўкаранення інфармацыйных адукацыйных тэхналогій у працэс рэфармавання школы.

Развіццю інфарматызацыі сістэмы адукацыі спрыяе і прынятая раней Дзяржаўная праграма стварэння камп'ютэрнай сеткі сістэмы адукацыі, інакш кажучы, БЕЛНЕТ. Яе мэтай з'яўляецца стварэнне максімальнага доступу да рэсурсаў адукацыйных тэхналогій рэспублікі, Расіі, іншых замежных краін у сфэры сельскагаспадарчай і атрымання ведаў і рознапланавай інфармацыі, і ўвогуле ва ўдасканаленні адукацыйнага ўзроўню на працягу ўсяго жыцця. З цягам часу гэта дазволіць выйсці на паводу адзінай інфармацыйнай прасторы сістэмы адукацыі.

Аднак трэба канстатаваць, што матэрыяльна-тэхнічнае забеспячэнне працэсу інфарматызацыі сёння пакуль што недастатковае. У прыватнасці, на праграму стварэння інфармацыйнай камп'ютэрнай сеткі фінансавыя сродкі ўвогуле не выдзелены. Таму трэба тэрмінова прыняць неабходныя захады. Гэта паспрыяе больш імкліваму аснашчэнню навукавых устаноў новай камп'ютэрнай тэхнікі, удасканаленню сістэмы падрыхтоўкі і павышэнню кваліфікацыі кадраў у галіне інфармацыйных тэхналогій, а таксама забеспячэнню інфармацыйнымі рэсурсамі.

Канікулы

Паданнем пра бабравічоў і балетам "Шчаўкунчык" віталі ўдзельнікі рэспубліканскіх алімпіяд юныя артысты бабруйскай школы-каледжа мастацтваў

Першы дзень вясновых канікулаў у Бабруйскіх многіх запомніцца надойцаў: удзельнікі рэспубліканскіх алімпіяд школьнікаў па гісторыі і географіі бліскучымі канцэртамі віталі вучні, студэнты і педагогі бабруйскага вучэбнага комплексу школы-каледжа мастацтваў (дырэктар К.І. Луцкіна) разам з вядомымі калектывамі гарадскіх гімназіі № 1 і школы № 6.

Канцэрт-прадстаўленне "Наш горад" быў падрыхтаваны па арыгінальнаму сцэнарыю з выкарыстаннем дзейных асоб гістарычнага раману беларускага пісьменніка Язэпа Дыды "На шляху а варагуў у грэкі" (аўтар - педагог-арганізатар школы-каледжа У.Ф. Чміль) і пачаўся з расповеду старэйшых народа бабравічоў Ціхоніцына пра жыццё і сельскагаспадарчую працу бабравічоў, што раскінуліся на абодвух берагах ракі Бярэзіны. А ў расповедае гэтым удзельнічалі вайні, старшыня дружны Трыбой, маці-выхавальніца, якая навука дзяцей усялякім рамяствам Усяміла і кушчарка Стрыжы, гандляр шкуркамі куніцы, бабра, чорнага ліса, вяскам і ліпавым мёдам.

Адна з другой мяняюцца на сцене карціны з жыцця народа бабравічоў і ў хараграфічных танцавальных кампазіцыях юныя артысты, апарунты ў нацыянальнай строі бліскуча дэманструюць падзеі дзён мінулых. Восем беларускіх танцаў амяняюцца ўкраінскімі, потым рускімі, а пасля іх на сцену выходзяць цыганы, потым лівійцы, сімвалізуючы сабрарства і згоду ўсіх народаў, што жыў у бабравічоў і бабравічоў.

На пасяджэнні калегіі былі прыняты канкрэтныя рашэнні па ўсіх узятых пытаннях.

Ана КЛЮЧКО.

Сцэна актавай залы школы-каледжа мастацтваў ачыла па паўтары гадзіны ладальна заварэжыла ўсіх гледачоў, захапіла ў палон прыгажосці, высокага прафесійнага майстэрства, таленту, творчага нахнення вучняў і педагогаў.

Кожны нумар выступлення завяршаўся гучнымі вядушымі гледачоў: удзельнікі алімпіяд, членаў журы, шматлікіх гасцей і членаў незвычайнага свята.

Бабруйск з гонарам выказаў высокую марку і выказаў гасцям, які багаты ён на юныя таленты, як пашаў іх на творца і цікава пачаў тут з дзецьмі педагогі. Цудоўны амацыйны настрой усе гледачы канцэрта-прадстаўлення і тама сведчае.

Па словах намесніка начальніка гарадскога ўпраўлення адукацыі Святлана Аляксееўны Бурлакавай, якія неспраўдліва па часе існавання канікулы сталі для бабруйскай школы-каледжа і на розныя падзеі. Так, у першы выхадны дзень у школах Бабруйска зачынулася дэкада беларускага мастацтва. Абрэчаны туры дэкады праводзіліся ў намінацыях: інструментальна, вакальнае выступленне, фальклор, нацыянальны танец. І напрыканцы дэкады адбыўся канцэрт, складзены з лепшых нумараў праграмы конкурсу, у якім удзельнічалі прадстаўнікі амаль усіх школ горада.

Асабліва цікавае ў вучняў бабруйскай выклікае фестываль здаровага ладу жыцця, які праводзіўся для вучняў 5-6 класаў. Каманда ад кожнай школы (5-6 прадстаўнікоў) змагаўся з пераможцамі ў майстэрстве зуткага прыгатавання

школьнага экспрэс-снэдаку, адстойваючы яго вартасці, а таксама удзельнічалі ў конкурсе вучнёўскіх газет, выступленні агітбрыгад, агітбрыгад, прысвечанай здароваму ладу жыцця дзяцей.

Каманды ад 27 школ горада прынялі ўдзел у гэтым фестывалі. Паці-і і шасцікласнікі паказалі добрую дасведчанасць у тым, якой каларыйнасцю павінна адпавядаць ежа, як прыгатаваць яе смачнай і каб яна ўзнімала настрой. А ў выступленні агітбрыгад дзеці агучвалі праблемы наркаманіі, тасікаманіі, алкагалізму срод падлеткаў і пранавалі шляхі барацьбы з такімі з'явамі.

Увогуле, кожная школа Бабруйска арганізавала для сваіх вучняў у час канікулаў экскурсіі, паездкі ў Мінск, а цэнтр дзіцячага турызму "Бабраў" распарадкаваў шэраг паходаў для краязнаўцаў і аматараў вандравання.

А ў школе-каледжы адразу ж пасля канцэрта-прадстаўлення пачалі рыхтавацца да свайго галоўнага спектакля - класічнага балета "Шчаўкунчык" на музыку П.І. Чайкоўскага. І я мільёны па-добраму пазнаёджаны гледачамі, іхнай новай сустрэчы з цудам дзіцячага таленту і творчасці педагогаў-хараграфоў.

Ірына КУЛІКОЎСКІХ.

НА ЗДЫМКУ: удзельнікі канцэрта-прадстаўлення "Наш горад" студэнты школы-каледжа мастацтваў Людміла Гузія, Уладзімір Сямёнаў і Канстанцін Лапатко.

Фота
Юрыя БОНДАРОВА.

Школьнае харчаванне Бесплатны сніданак застанеца. Але не для ўсіх

У сувязі з мізэрным напаўненнем мясцовых бюджэтаў з 1 верасня 2002 года, на жаль, харчаванне ў школе бясплатна змогуць не ўсе дзеці. На сённяшні дзень на харчаванне мясцовыя ўлады выдзяляюць сродкі з разліку 4 працэнт мінімальнай зарплаты на кожнага вучня.

Гэта датычыць не забруджанай радыёнуклідамі зоны. Там нормы расходаў на харчаванне іншыя. Увогуле, кожная вобласць прымае свае рашэнні. У Віцебскай вобласці, напрыклад, у гэтым навукальным годзе ўсе дзеці пачаюць будучы харчаванне бясплатна. Хоць у той жа час, па словах намесніка начальніка ўпраўлення адукацыі Аляксандра Іванавіча Сягондзі, устаноў адукацыі маюць вялікую запасычаснасць перад галілевымі арганізацыямі. З другога боку, ёсць катэгорыя дзяцей, якія адмаўляюцца ад сніданкаў, прыгатаваных у школе. І частка прадуктаў ідзе ў адходы.

У Гродна рашэннем гарвыканкама з 1 красавіка адменена бясплатнае харчаванне для вучняў 5-11 класаў, за выключэннем малазабеспячэнных. У пачатковай школе ўсё застаецца па-ранейшаму, але на красавік-май. І на перыферыйнікі змені ў бліжэйшых месцах таксама не будзе. У размове з карэспандэнтам, начальнікам Гродзенскага абласнога ўпраўлення адукацыі Уладзімір Антонач Гайрон патлумачыў, што кандыдатуры на бясплатнае харчаванне ў далейшым будучы абмяркоўваюцца выключна на Савеце школы. Бо, на яго думку, збор шматлікіх даведак займае шмат часу, ды і не заўсёды гэтыя даведкі адлюстроўваюць рэальную сітуацыю з матэрыяльным становішчам у сям'і.

А ў Брэсцкай вобласці ўжо з мінулага года ў такіх гарадах, як Баранавічы, Пінск, Кобрын, уведзена дыферэнцыраваная аплата за харчаванне вучняў. І для дзяцей з малазабеспячэнных сям'яў сума датацыі складала 5 працэнтаў мінімальнай зарплатнай платы, для іншых вучняў - 3 працэнт, астатняе дачлечвалі бацькі, а нехта плаціў усю суму альбо харчавалася самастойна. У 30 працэнтаў навукальных устаноў харчаванне арганізавана аддзелам адукацыі - гэта значна танней, чым харчаванне паслугамі камбінатаў грамадскага харчавання.

Па словах спецыяліста па арганізацыі харчавання абласнога ўпраўлення адукацыі Валентыны Уладзіміраўны Птухунінай, пасля ўвядзення дыферэнцыраванай аплаты ў школьных сталовых стала значна менш адходаў. Хоць, у той жа час, вельмі сумным застаецца той факт, што ў раёнах, забруджаных радыяцый, у сувязі з недахопам сродкаў не ўдасца арганізаваць 2-3-разовае гарачае харчаванне для вучняў. Яно будзе ў асноўным аднаразовае.

Вядома, пазбаўленне вучняў бясплатнага харчавання ні ў якім разе не будзе ўспрымаць як пазітыўную з'яву. Але з другога боку, тая сума, якая выдзялялася мясцовымі ўладамі для датацыі (гэта неадзе каля 8 тысяч у месяц), наўрад ці была вельмі істотнай для большасці сям'яў. І многія старшакласнікі сёння маюць з сабой кішэнныя грошы ў больш значных памерах.

Акрамя таго, не ўдзі вучняў і бацькоў задавальняла якасць школьнай ежы. Хоць падкрэслілі - ёсць дзеці, якіх задавальняла ласавая ежа. І думка, што, нягледзячы на ўсе новыя ўвядзенні, менавіта на гэтую катэгорыю трэба звярнуць увагу.

Ана ШАЎЦОВА.

Навіны Адкрыўся наставніцкі клуб

Надаўна ў Наваполацку адбылася прэзентацыя наставніцкага клуба "Чазені", які надаў не толькі наставніцкаму гораду, але і калег з суседняга Полацка.

Наставніцкі клуб быў створаны з мэтай вырашэння агульных надзменных праблем, пошуку новых метадаў навучання і выхавання, а таксама спосабаў вырашэння рознага роду канфліктаў, якіх хапае ў наставніцкай працы. У сваёй большасці удзельнікі клуба - маладыя людзі. Яны прымаюць удзел у розных семінарах, арганізатарам якіх выступае Інстытут сучасных ведаў, у прыватнасці кафедра сацыяльнай педагогікі і практычнай псіхалогіі. Выкладчыкі гэтай кафедры на чале з сякай адначасна Сяргеем Кручынскім клуб супрацоўніцтва з цэнтрам "Супольнасць" "Зваротная сувязь". Новая касталь, якая займаецца праблемамі выкладання і навучання, пошукамі новых педагогічных тэхналогій. Наставніцкі клубы, акрамя Наваполацка, арганізаваны ў Жодзіна, Барысаве. У будучым сябры клуба "Чазені" плануецца наладзіць супрацоўніцтва з членамі іншых наставніцкіх аб'яднанняў.

Дзякуючы супрацоўніцтву з Інстытутам сучасных ведаў падчас семінара "Актыўныя метады навучання і выхавання ў школе", які праходзіў два гадзі таму назад, некаторыя наставнікі Наваполацка атрымалі магчымасць наведаць Польшчу, пазнаёміцца з рэформаваным польскай школай, з навукальнымі выхавальнымі працэсам, а таксама з жыццём польскай наставніцкай. Акрамя гэтага, наставніцкі клуб супрацоўнічае з цэнтрам "Супольнасць" "Зваротная сувязь".

Наставніцкі клуб быў створаны з мэтай вырашэння агульных надзменных праблем, пошуку новых метадаў навучання і выхавання, а таксама спосабаў вырашэння рознага роду канфліктаў, якіх хапае ў наставніцкай працы. У сваёй большасці удзельнікі клуба - маладыя людзі. Яны прымаюць удзел у розных семінарах, арганізатарам якіх выступае Інстытут сучасных ведаў, у прыватнасці кафедра сацыяльнай педагогікі і практычнай псіхалогіі. Выкладчыкі гэтай кафедры на чале з сякай адначасна Сяргеем Кручынскім клуб супрацоўніцтва з цэнтрам "Супольнасць" "Зваротная сувязь". Новая касталь, якая займаецца праблемамі выкладання і навучання, пошукамі новых педагогічных тэхналогій. Наставніцкі клубы, акрамя Наваполацка, арганізаваны ў Жодзіна, Барысаве. У будучым сябры клуба "Чазені" плануецца наладзіць супрацоўніцтва з членамі іншых наставніцкіх аб'яднанняў.

380 кандыдатаў у студэнты

У Полацкім дзяржаўным універсітэце прайшла ўніверсіада па прадметах тэхнічных і эканамічных спецыяльнасцей. У ёй прынялі ўдзел 380 вучнёўскай школ з усіх абласцей Беларусі.

Мэта ўніверсіады - прыцягненне ў ВНУ найбольш падрыхтаваных школьнікаў. У такім фармаце яна праходзіла ўпершыню. Раней на ўніверсітэце праводзіўся конкурс "Кандыдацы ў студэнты", пераможцы якога прымаўся ў ВНУ без экзаменаў. У гэтым годзе ўніверсіада прайшла ў два патакі. Першы ўключыў у сябе прадметы, звязаныя з тэхнічнымі спецыяльнасцямі, другі - з эканамічнымі. Удзел у конкурсе бралі пераможцы раённых і абласных алімпіяд, а таксама вучні класаў з паглыбленым вывучэннем матэматыкі, фізікі, хіміі школ Віцебскай вобласці. У праграму ўніверсіады ўвайшлі заданні, падрыхтаваныя групай выкладчыкаў універсітэта. За кожнае выкананне задання ўдзельнікі атрымлівалі пэўны бал. На аснове набраных балаў прыёмная камісія выстаўляе адпаведную адзнаку. Вучні, якія ў выніку атрымалі адзнаку "выдатна" па якой-небудзь з дысцыплін, пры паступленні маюць права не здаваць экзамен па гэтым прадмету. Таму ўдзел у такіх конкурсах, на думку сакратара прыёмнай камісіі Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта Сяргея Вабішчыца, дае магчымасць не толькі зрабіць сабе палёпку пры паступленні ў ВНУ, але і правярэць свае сілы.

Выратавальная інтэграцыя

Полацкі дзяржаўны ўніверсітэт прымаў удзельніцкаў наарады абласнога ўпраўлення адукацыі, на якой абмяркоўваліся пытанні падрыхтоўкі педагогічных кадраў.

У сувязі з дэмаграфічнай сітуацыяй у нашай краіне ў недалёкім будучым прафесія наставніка можа застацца неапатрабаванай. Змяншэнне нарадзальнасці, што, у сваю чаргу, выклікае змяншэнне колькасці патаўчыцкіх вучняў, ужо раз выклікае скарачэнне працоўных месцаў у адукацыйных установах. Менавіта гэтаму пытанню і была прысвечана нарада. Бо кожны год Полацкі і Віцебскі дзяржаўныя ўніверсітэты выпускаюць дастатковую колькасць кадраў педагогічных спецыяльнасцей. Акрамя таго, педагогаў рытуецца і ў профільных установах: Полацкім і Аршанскім педагогічным каледжам.

З гэтай нагоды на нарадзе абмяркоўваліся пытанні пошуку шляхоў выйсця з гэтай сітуацыі. Вялікую увагу выклікалі прапановы інтэграцыі сярэдняй і вышэйшай адукацыі, сумяшчэнне некаторых спецыяльнасцей пры падрыхтоўцы будучых педагогаў.

Вольга МІНЯЧКОВА.

У рамках Пагаднення

Вынікам выканання Пагаднення паміж Міністэрствам адукацыі і Цэнтральным камітэтам Беларускага прафсаюза работнікаў адукацыі і навукі было прысвечана наступнае пытанне пасяджэння калегіі.

Галіновае Пагадненне, значнымі наменімі міністра Казімір Фарыно, прадугледжвае ажыццяўленне тых мер, якія накіраваны на падтрымку сацыяльнай стабільнасці ва ўстановах адукацыі на павышэнне якасці педагогічнай працы, на забеспячэнне дзяржаўнай адукацыйнай палітыкі. У рамках гэтага дакумента толькі за апошні год прыняты шэраг палажэнняў па сацыяльнай падтрымцы работнікаў адукацыі. Казімір Фарыно пераважы тымі лічбамі, якія рэальна адлюстроўваюць сённяшняе становішча справы ў сістэме адукацыі.

Так, за перыяд з часу заключэння Пагаднення былі тры разы зменены ўмовы аплаты працы педагогічных работнікаў. У выніку ў снежні 2001 года сярэдняя зарплата складала 155 800 руб., альбо 83,8 працэнта ад аналагічнага ўзроўню ў прамысловасці.

Дзейнічае сёння і новыя рэдакцыя Палажэння аб атэстацыі педагогічных работнікаў, якая стане стымулюючым фактарам у павышэнні прафесійнага майстэрства педагогаў.

Заслугавуючы ўвагі і дадатковыя пэтыты, якія прадстаўляюць рэгіянальныя выканаўчыя органы сваім педагогам. Так, у Мінску педагогічныя работнікі атрымліва-

юць штомесечныя даплаты, якія прадстаўлены гарадскім бюджэтам.

Стыпендыяльнае забеспячэнне навукаўцаў моладзі таксама ўдасканалена. Толькі па выніках 2001 года стыпендыі ўзрастаюць чым чым на 200 працэнтаў. Некаторыя студэнты атрымлівалі прафсаюзныя стыпендыі.

Намеснік міністра зназначыў, што дзякуючы сумесным дзеянням Міністэрства адукацыі і Цэнтральнага камітэта прафсаюза пры прыняцці змененняў і дапаўненняў у Закон аб адукацыі былі захаваны нарматывы ўзроўню фінансавання галіны і сярэдняга ўзроўню зарплат педагогічных работнікаў. Заслугавалі ўвагі і ўдасканаленне камітэтаў прафсаюза і арганізацыі адукацыі па ўдасканаленні сістэмы сацыяльна-прававой абароны работнікаў галіны.

Старшыня ЦК прафсаюза работнікаў адукацыі і навукі Тамара Чобатава выказала свае меркаванні наконт ролі прафсаюзаў у жыццядзейнасці айнайчын адукацыі. Як значыла дакладчыца, наспраджвае той факт, што бюджэтных выдаткі на развіццё галіны выдзяляюцца не ў поўнай меры. Установы не могуць належным чынам правесці капітальны рамонт, будаўнічыя работы, палепшыць матэрыяльна-тэхнічную базу.

Настаўнік - як эканаміст: павінен усё пралічваць

Новыя тэхналогіі. Ужо звыкліе паняцце ў сучаснай школе. Настаўнікі аб'ядноўваюцца ў творчыя групы, распрацоўваюць свае праграмы, курсы, прымеркаваныя на сябе ўжо вядомае. Камусьці вельмі пасуе новая "вопратка", а камусьці не. Як зрабіць правільны выбар?

"Кожны настаўнік павінен выбраць тое, што больш адпавядае яго чалавечай сутнасці, больш падыходзіць яму. Калі я правяла ўжо нейкі ўрок, то так, як я яго дала, ніхто не зможа даць. Усё залежыць ад асобы настаўніка, яго эмацыянальнага складу".

Гэтае меркаванне належыць вопытнаму настаўніку (яе педагогічны стаж складае 35 гадоў) пачатковай класаў і дзявяснянае восьмай пачатковай школы сталіцы Любоўі Нілаўны Фраловай. І, думаю, аднадушчаў у яе шмат. Урок Любоўі Нілаўны - эмацыянальнае, насычанае, рухомыя і творчыя, як, дарэчы, і яна сама.

На ўроку трэба тварыць, а працаваць па ўжо гатовых, прычым чужых, распрацоўках - прымітна і неэфектыўна, - гаворыць Любоў Нілаўна. - Я так не магу. Нейкі элемент, калі ён цікавы, можа пачынаць. Настаўнік - як эканаміст: павінен усё пралічваць, - што рацыянальна, а што не. Іншы раз у мяне пятацца: ты карыстаешся планами, што былі ў цэбе раней? Гэта не магчыма, бо кожны клас індывідуальны. Агульнае мэта Любоўі ўрока зацвярджае дзіця, зрабіць так, каб яго нешта здзіўляла і, галоўнае, хацела прыйсці яшчэ раз. Для Любоўі настаўніцкае ўзнагарода, калі ўрок ужо скончыўся, а дзеці не хочуць сысходзіць, -

працягвала настаўніца.

Нягата скептычна падумае: такая ўзнагарода - нешта з вяртальнай рэальнасці. Безумоўна, і дзеці бываюць розныя, і настаўнікі, між іншым, таксама. Але хто хоча, той заўсёды знаходзіць.

Любоў Нілаўна Фралова з 1999 года працуе па тэхналогіі ўзбуйнення дыдактычных адзінак (УДА), якую распрацаваў расійскі акадэмік педагогічных навук П.М.Эрдніев. На Беларусі яна пакуль не вядома, таму Любоў Нілаўна - першая настаўніца. Галоўнае ў метадыцы Эрдніева - творчае мысленне. Гэтая тэхналогія разлічана на дзяцей, які, ідучы ў школу, ужо могуць лічыць да дзесяці, ведаюць літары, могуць складаць складкі, таму Эрдніев прапануе сістэматычнае прымяненне метаду супрацьстаўлення пры вывучэнні ўзаемазалежных дзеянняў, аперацый і задач. Неабходна зазначыць, што пры выкарыстанні тэхналогіі ўзбуйнення дыдактычных адзінак як невядомага раней псіхалагічнага феномена ідзе перабудова структуры мыслення. Гэта тлумачыцца тым, што тэорыя дадзенай тэхналогіі ў сваіх навуковых вытоках узыходзіць да вучэння І.Паўлава пра ўмоўныя рэфлексы і да тэорыі адварот-

ных аферэнтаў П.Анохіна. Пры аналізе метадыкі Эрдніева ўлічваецца даныя шматлікіх навук - філасофіі, псіхалогіі, інфарматыкі, навукі пра навучанне - дыдактыкі і фізіялогіі вышэйшай нервовай дзейнасці чалавека.

Тэхналогія УДА заснавана на прастай ідэі пераўтварэння задачы, якую рашылі, у адваротную. Праз пераўтварэнне, змяненне, абавязанне, паўтараўняе раней прайдзенага ідзе актыўнае паўтарэнне, што па сутнасці сваёй з'яўляецца асновай трываласці ведаў. Калі казаць пра матэрыялы бок сістэмы, то яна з'яўляецца адным з эканамічных метадаў навучання. Час эканоміцца за кошт паралельна-чаргавальнага вывучэння ўзаемазалежных паняццяў, самастойнага састваўлення вучнямі заданняў, аналагічных тым, што ёсць у падручніку. Развіваецца навык творчасці.

Іншы раз здараецца так, што, не ведаючы тэарэтычных выкладаў адной-небудзь метадыкі і нават не здагадваючыся пра яе існаванне і навуковае абгрунтаванне, настаўнік інтуітыўна пачынае выкарыстоўваць калі не поўнае, дык часткова якую-небудзь ужо даследаваную некім тэхналогам. Тут спрацоўвае вопыт. Як гэта і адбылося з Любоўю Нілаўнай:

Да гэтай сістэмы прыйшла даўно. Калісьці ў мяне быў вельмі слабы клас, і мне даводзілася даваць матэрыял наперад, а затым увесць час паўтараць. Потым я пазнаёмілася з тэхналогіяй ўзбуйнення дыдактычных адзінак. За плячыма быў ужо нейкі практычны вопыт, сякай-так тэарэтычныя веды, моцны

клас. Таму я пачала карэктаваць свае ўрокі зыходзячы з таго, у якім класе працавала.

Вы ж вучыліся ў пачатковай школе, таму ведаеце, што ўрокі чытання - трохі нудныя, а ў мяне зараз на гэтых уроках пануе веселасць і добры настрой. Узяла новую для вучняў тэма: "Інтаназіацыя, крыптаграма (выраз тавару, эмоцыі)". Напрыклад, тае задание - пераклазаць тэкст, але не проста пераклазаць словамі, як гэта звычайна робіцца. Тэкст трэба разбіраць, як у тэатры пантаміма. Нехта адзін з класа расказвае або чытае тэкст, а ўсе астатнія дэманструюць пачутыя мімікай і рухамі. Па-першае, дзеці падчас урока знаходзяцца на эмацыянальным уздыме, па-другое, яны лепш запамінаюць. Гэта што датычыцца формы ўрокаў. Што да зместу, дык, напрыклад, на ўроку рускай мовы тэма "Назоўнік" даю поўнае за адзін урок. Зразумела, у форме гульні. Тлумачу, што такое назоўнік, на якія пытанні адказвае, якая роду бывае і г.д. Гэта значыць, што аб'ём дадзенай значына школы, чым прадугледжана праграма пачатковай школы ў гэтым класе. Потым ідзе драбленне на блокі, якія даюцца на больш глыбокім узроўні.

Мы ўвесь час вяртаемся да таго, пра што гаварылася на першым ўроку і ўвесь час паўтараем. Або табліца множання на ўроку матэматыкі. Там ідзе драбленне наступным чынам: множанне на

нуль, множанне на адзінку і г.д., потым групавыя множання, да прыкладу, чатыры на сем і тры на сем. Прымяняюць законы, што вывучаюцца ў сярэдняй школе. Атрымліваецца, што матэрыял даецца ў скарочаным выглядзе. Калі праграмай і падручнікам прадугледжана асобнае вывучэнне множання на два або тры, чатыры і г.д., то нам гэта ўжо не трэба, бо мы ўжо ведаем, а вольнаму гадзіну можам выкарыстаць для вывучэння або шліфоўкі задач.

Дарэчы, у пачатковай школе асабліва ўвагу неабходна ўдзяляць рашэнню задач. Гэта падвердзіла і Любоў Нілаўна, якая вучыць дзяцей складаць задачы, адваротныя задачы, пры дававанні сюжэта і лічбавых даных навукае перасасноўвае залежнасці. У аснове тэхналогіі УДА пакладзены прынцып - каб вучэньне пачасна і на высокім узроўні, неабходна разглядаць цэласныя групы ўзаемазалежных паняццяў.

Падчас май вучобы ў школе мы таксама карысталіся такім метадам, але больш для правэркі і ў старэйшых класах. На ўласным вопыце пераканалася, што такі прыём правэркі або паўтараўня - вельмі эфектыўны, ён падштурхоўвае да

асэнсавання і засваення матэрыялу на аснове больш высокай лагічнай ступені навучаньня.

А вось на ўроках рускай мовы ў пачатковай школе ў нас усё было традыцыйна - на наступным ўроку паўтараем вывучаемага матэрыялу адводзілася некалькі хвілін. У рамках тэхналогіі УДА тэарэтычны матэрыял падаецца ўзбуйненым, лагічна завершаным часткамі, ідзе апора на абавязальныя табліцы. Вышэй Любоў Нілаўна гаварыла, як яна працуе на ўроках рускай мовы. Вынік такой працы - перанос некаторых матэрыялаў са старэйшых класаў у малодшыя (тэмы "Часныя мовы", "Члены сказа", "Склад слова" і г.д.). Потым даецца магчымасць для лепшага замацавання - матэрыял увесць час паўтараецца, таму даводзіцца да аўтаматызму.

Адным са сродкаў ўзбуйнення ведаў з'яўляецца матэрыяльная фіксыцыя ўчэбнага матэрыялу па мове. Матрыца - табліца з двума ўваходамі. На такім прынцыпе будаваны ўсім вядомая табліца Піфагора, перыядычная сістэма хімічных элементаў Мендзялеева. Напрыклад, можна стварыць матрыцу па тэме "Члены сказа". У выніку дзеці прывучаюцца адраджаць супрацьлеглыя паняцці і аперацыі, што з'яўляецца асновай трываласці засваення новага матэрыялу.

Падводзячы вынікі майго "даследавання" тэхналогіі ўзбуйнення дыдактычных адзінак, хочацца ўсё ж такі пералічыць, традыцыйна, плюсы і мінусы гэтай метадыкі. Асновай вышэйназванай

тэхналогіі з'яўляецца прыняццё супрацьстаўлення, які прадугледжвае адначасовае вывучэнне ўзаемаадваротных дзеянняў і аналагічных паняццяў. Высновы па аналогіі - асноўны сродак набывання новых ведаў дзецьмі, сродак развіцця творчага мыслення. Потым, гэта - "эканомная" тэхналогія, якая прадугледжвае магчымасць набывання якасных ведаў.

Але, разам з тым, метадыка Эрдніева - не для ўсіх дзяцей, яна разлічана на здольных і моцных. Ды і не кожны настаўнік зможа працаваць у рытме тэхналогіі УДА.

Здараецца, што не настаўнік выбірае сабе новую метадыку, а метадыка выбірае яго. Гэта выпадак Людмілы Нілаўны Фраловай. У час нашай гутаркі з ёй не апоўдні раз-пораз перапыняўся захопленымі рэплікамі дырэктара пачатковай школы №198 Людмілы Іванавы Урублёўскай, якая ўражэна вырашала выказацца:

- Вы пільне расказваеце пра тое, што дзеці шмат атрымліваюць з гэтых урокаў і ўражаны публікацыяй для слухачоў Акадэміі паслядыпломнай адукацыі. Яе працы, - зварнула яна да мяне, - была дадзена вышэйшай ацэнка. Калі на ўроку прысутнічаюць вопытныя настаўнікі, спецыялісты, а потым апладзіруюць... Да таго ж Любоў Нілаўна за ўкараненне тэхналогіі ўзбуйнення дыдактычных адзінак атрымала грант Мінгарвыканкома.

Вольга ДУБОЎСКАЯ.

НА ЗДЫМКУ: Любоў Нілаўна Фралова.

Коханыя жанчыны Аляксандра Сяргеевіча

Нам дарэгі кожны міг жыцця Аляксандра Сяргеевіча Пушкіна. Сярод многіх рэч характэрна вядомае памае адна, пра якую гаворыцца, але звычайна не да канца. У Пушкіна трэба вучыцца пакланенню перад абалюмімі сучаснікамі. Каханне паэта - гэта імя ўсім жанчынам.

Нас не вельмі пасіпае расказаці (разумела, тактоўнамі) пра захапленні Пушкіна жанчынамі. А гэтыя старонкі яго жыцця вартыя пра вядомых пісьменнікаў і паэтаў, асабліва сёння. Сярод моладзі зараз не ў пашане такія якасці, як вернасць, цнатлівасць, шчырасць, пяшчотнасць. Не часта сустракаем мужчыну-рыцара, які б павяжліва ставіўся да жанчыны. Ды і сучасныя жанчыны далёкія ад дасканаласці. Таму па-добраму зайдзім у стасункі паміж людзьмі, якія былі ў часы вядомага Пушкіна.

Хача паэт шмат разоў паўтараў словы каханьня, яны кожны раз гучалі

лірычныя, праніклівыя творы.

Платанічнае, сапраўды паэтычнае каханне выклікала ў Пушкіна сястра аднаго з яго ліцейскіх таварышаў фрыльіна К.П.Бакуніна. Паэта яна ўраўляла сваёй прыгажосцю. У лістападзе 1815 года Пушкін запісаў у дзёніку: "Я счастлив был Сладкая минута встречи! Как она жила была, как черное платье прилегло к ней! Бакунина! Калярына Бакунина пакінула прыкметны след у творчасці паэта. Ён прысвечаны некалькіх вершаў, сярод якіх такія, як "Итак, я очисти́лся был...". К жывопісцу".

У 1817-1819 гг. Пушкін піша шмат вальнадушных вершаў. Гэта стала прычынай высмешкі паэта з Пенябурга. Яму пагражала Сібір. Дзякуючы хадаўніцтву сяброў у маі 1820 года цар загадаў паэту выехаць у Екацярынаслаў у распардажэнне генерала Інава. Сямка пачалася з прымянення падарожжа ў складзе сямі генерала Рэўскага. Галоўная прычынасць паездкі для Пушкіна была ў тым, што ён захапіўся 16-гадовай Мамай Рэўскай, якую ведаў яшчэ дзіцем. Яна ператварылася ў сапраўдную прыгажуню. З разумным, бліскуча адукаваным, вясёлым Пушкіным Маша было лёгка. Сэрца яе гатова было раздзяліць з паэтам вядомае каханне. Яна да канца сваіх дзён будзе адчуваць пяцёт перад яго імем і не таіць крыўды на змяніўсца яго пачуцця, бо "Па сутнасці, ён абяцаў толькі сваю музу і паэтызаваў усё, што бачыў". Само імя Маша будзе любімым у Пушкіна, ім ён называе многіх сваіх гераінь. Пазней, калі яна, пакінуўшы бацькоў і сына, паедзе за мужам-дэкабрыстам у Сібір, Пушкін адчуваецца на гэтую горушку падаею тужлівымі радкамі. Многія свае лірычныя творы ён прысвечыў гэтай добрай, сціплай жанчынё. "Не пой, красавица, при мне..." "На холмах Грузии лежит ночная мгла..." "Черты далекой бедной девы" будуць усё жыццё трышчыць сэрца вядомага паэта.

Летам 1823 года Пушкін прыбыў да графа Варанцова ў Адэсу. У першы ж дні пасля прыезду, на адным з прадстаўленняў у тэатры Пушкін пазнаёміўся з Іванам Рыжым, прадстаўніком чыноўніка канцэлярыі генерал-губернатора Варанцова. Сяброўства з ім абцяла паэту шмат цікава, бо негачыя і тэатральныя дзеянні аказваліся неадарынным чалавекам. Калі Пушкін пазнаёміўся з ім, той быў

вы. Перад абалюнасцю Амаліі многія не маглі ўстаць. Але Пушкін хацеў да сабе выключнай увагі:

Простишь ли мне ревнивые мечты,
Моей любви безумное волненье?
Ты мне верна: зачем же
Всегда пугать мое воображенье?

Жанчына хварела на сухоты. Доктары прадпачалі ёй памяншаць клімат. Так Пушкін лаяўся ўласна расставіць з ёй. У маі 1825 года ў Міхайлаўскае прыйшла вестка аб смерці Амаліі. Захапленне паэта было хоць і кароткачасовае, але моцным. Пасля яго засталіся радкі:

Под небом голубым
Страны своей родной
Она томилась, уявляла...
Увела наконец, и верно надо мной
Младая тень уже летала.

У Адэсе ў паэта ўспыхнула трапяткое пачуццё да Елізаветы Варанцовай. Пушкін пазнаёміўся з ёй адразу ж пасля таго, як яна прыехала ў гэты год да свайго мужа. Елізавета Кошверёва праз два месяцы пасля роду вярнулася да свейкага жыцця. Яна ладзіла незвычайныя балы, вечары, маскарэды. Варанцова таксама звярнула ўвагу на Пушкіна. Узнёкла ўзаемнае пачуццё. На палях рукапісу "Югена Ангеліна", над якім паэт працаваў у той час, пушкіністы налічылі 32 профілі Елізаветы Кошверёвай. Яна была любімай плямённіцай ўсёмага Пушкіна. Варанцова ўражвала сманавіццю. Прыгажуня яна не была, але ніякая красуня не магла б з ёй параўнацца. Праз вайну і адразка жыцця Пушкіна прайшоў паэтычны вобраз Варанцовай. Пушкіністы лічыць, што яна была самым моцным захапленнем Пушкіна да знаёмства з Наталіяй Ганчаровай. З 1823 па 1830 год ён прысвечыў Елізавету Кошверёву шмат вершаў. Адносіны ў Пушкіна з генерал-губернатарам Варанцовым не складаліся. Варанцов папрасіў аб высмешцы паэта з Адэсы.

Елізавета Кошверёва падарыла Аляксандру Сяргеевічу на развіццё вельмі дарэгіх прысцяжак і гэтак жа пакінула сабе. Пушкін адразу ж напісаў цудоўны верш:

Храни меня, мой талисман,
Храни меня до дни кончины,
Во дни раскаяния, волненья,
Ты в день печали был мне дан,
Кругом меня валы ревучи,
Кругом грозы гранут тучи -
Храни меня, мой талисман.

Аднак сваё каханне да Варанцовай Пушкін утойваў нават ад самых блізкіх людзей. Ён раўняў ахоўваў чыстае імя жанчыны і ў жыццё не перадаваў. Аляксандр Сяргеевіч ніколі не расставіўся з цудоўным падарункам Елізаветы Кошверёвай. Паміраючы, ён аддаў прысцяжак "Жукоўскаму". Пасля смерці Васілія Андрэевіча талісман Пушкіна прайшоў да яго сына, які ў 1875 годзе падарыў яго Івану Тургеневу. "Я вельмі ганаруся валодацтвам пушкінінскім прысцяжкам і надаю яму гэтак жа, як і Пушкін, вядомае значэнне. Пасля смерці я б жадаў, каб прысцяжак быў перададзены графу Л.М.Талстому, з тым, каб калі надыдзе і яго час, Талстой перадаў бы яго найбольш дастойнаму паслядоўніку пушкінінскіх традыцый". Паліна Віардо пасля смерці Тургенева інакш распарадзілася прысцяжкам-талісманам: яна падаравала яго Пушкінскому музею да 60-годдзя, а дзяці блізка паэта. Аднак хутка падарунак Варанцовай нехта выкраў і сляды прысцяжкі з таго часу згубіліся.

З Ганнай Кер Пушкін пазнаёміўся ў 1819 годзе. Яна была на год

маладзейшая за Аляксандра Сяргеевіча. Асабістае жыццё Кер не складалася. Яе выдалі замуж за 52-гадовага генерала, неадказнага, грубата салдафона. Ганна збрала на Пушкіна незвычайнае ўражанне. Летам 1825 года, даведаўшыся, што Пушкін у Міхайлаўскім, яна прыехала да свайго цёткі ў Тургорскае. Пазней яна ўспамінала: "Шчыра гадую, я не бачыла Пушкіна, але ён многіх чуда пра яго пры дадзенай паэце і я рэдкасць чытала "Каўкаскага яныоўніка". "Брату-рабавіцкім". Ганна Кер знаходзілася ў Трыгорскім каля месяца і амаль кожны дзень сустракалася з Пушкіным. Ён паэт прысвечыў бадай, свой самы знакаміты лірычны верш:

Я помню чудное мновенье:
Передо мной явилась ты,
Как мимолетное виденье,
Как гений чистой красоты.
В томленьях грусти безнадежной,
В тревогах шумной суеты,
Звучал мне долго голос нежный
И снились милые черты...

Сустракацца яны будуць яшчэ не раз. Кер пражывае доўгае жыццё. Памере ў 70 гадоў. Другі шлюб у яе будзе хоць і бедны, але ішчаслівы. На могілках пад Таржком, дзе пахавана Ганна, заўсёды жывыя кветкі як знак удзячнасці новым пакаленням прыхільнага музы Пушкіна за тое, што яны натхнілі гена на стварэнне шэдэра любовнай лірыкі.

Зной 1826 года Пушкін прыехаў у Маскву. Сямка нарадзе закончылася. Паэт інаўе заняў сваё месца ў вядомых колах. Аляксандр Сяргеевіч думае пра ўласную сям'ю, марыць пра сустрэчу з даўнячай, якая б раздзяліла яго міжземны лёс. На першым жа (калі паэт знаёміцца з 17-гадовай прыгажуняй Калярынай Ушаковай. Пушкін шчыра заахвочваўся чароўнай даўнячай. Паэт быў заахвочаны ў дом на Прэсне. Калярына, паводле свечаняў сучаснікаў, была сапраўднай прыгажуняй: бландынка з поспыным валасамі, са стройнай фігурай, разумным тварам. Асноўным заняткам даўнячай была мастацкая літэратура, асабліва яна захаплялася вершамі Пушкіна. З'яўленне ў яе літэратурным салоне знакамітага паэта зрабіла на ўсю сям'ю вялікае ўражанне. У доме Ушаковых Аляксандр Сяргеевіч стаў жаданым гасцем. Мілья, пяшчотныя рысы твару Калярыны, удумлівы погляд зачаравалі Пушкіна, і хутка ён захапіўся даўнячай. Тая адказала яму глыбокім, самаадным каханнем.

Аднак надмірнае хваляванне Маскву. 16 мая 1827 года Пушкін прышоў развітацца з сям'ёй Ушаковых. Маркотна было на душы ў паэта, але яшчэ больш пакутавала Калярына. Паэт не любіў дарчы свае творы. Неўдасцю ў такога гонару на Варанцовай Кер, а Калярына Ушаковай у знак сваёй прыхільнасці выслала "Полтаву", "Стихотворение" і паставіў на кніжках свой аўтограф. Збіраўся Пушкін звязаць свой лёс з Калярынай? Хто ведае. Вядома адно: ён бачыў у ёй мілага сібра і пяшчотную сваю прыхільнасць.

Пасля сямігадовай ссылкі ў маі 1827 года паэт вярнуўся ў Пенябург і, як у былыя часы, стаў часта бываць у сям'і прэзідэнта Акадэміі мастацтваў, дырэктара публічнай бібліятэкі А.Н.Аленина. Малодшая дачка гаспадары сям'і Ганна пры першай сустрэчы не збрала на Пушкіна вялікага ўражання: ёй ішоў тады дванадцятый год. Калі ж паэт вярнуўся ў Пенябург і наведваў у маі 1827 года Аленина, то 19-гадовая Аня пратварылася ў незвычайную красуню. Яна мела тытул фрыльіны імператэрскага двара.

Без перабольшвання можна сказаць, што па колькасці вершаў, прысвечаных каханым жанчынам, Анята з'яўляе б першае месца. Пушкін прысвечыў даўнячыне такія вершы, як "Вы

избалованы природой...", "Волненьем жизни утомленный...", "Предчувствие". Аляксандр Сяргеевіч нават прасіў рукі Ганны Аляксееўны, але не маці адмовіла паэту. Усё ўважыўшы, Аленины, напалеўна, палічылі, што Пушкін не той чалавек, за якога яны хацелі б выдць дачку замуж.

На развітанне паэт напісаў у альбом даўнячай верш:

Я вас любил: любовь еще,
Быть может,
В душе моей угасла не совсем.
Но пусть она вас больше
Не тревожит,
Я не хочу печалить вас ничем.
Я вас любил безмолвно,
Безнадеежно.

То робостью,
То ревностью томил;
Я вас любил так искренно,
Так нежно,
Как дай вам бог любимой
Быть другим.

Не вельмі ўдала спачатку склаўся лёс Ганны Аляксееўны. Да 32 гадоў яна не амагла арабіць добрай партыі і ў адчай пісала ў сваім дзёніку, што застанецца старой дзеўкай. Аднак жаніх знайшоўся, і вяселле адбылося, але пасля смерці Пушкіна. Дарчы, Ганна Аляксееўна стане добрай прыяцелькай Лермантава. Яе бы склаўся жыццё Пушкіна, калі б Аленины пагадзіліся выдць дачку за яго, цыжка прадугадвае. Але, напалеўна, не было б такога трагічнага канца.

Самай яркай музай паэта стала Наталія Мікалаўна Ганчарова. Пушкін прыехаў у Маскву ў канцы 1828 года. Ён ніяк не мог наладзіць роўнае, цёплае жыццё. Юнацтва прайшло. Да трыццаці гадоў ён спўзна зазнаў гора. Але каханне не абыходзіла паэта. Для Пушкіна каханне - гэта матчынасць яшчэ і яшчэ раз адчуць пошмыя ў сэрцы, наноў пазнаць вернасць, пяшчоту.

Тое, што адбывалася з ім на маскоўскім балі ў доме №22 па Цярэскім бульвары, нічога агульнага не мела з яго ранейшымі захапленнямі. Гутарка, стройная, высокая (173 см), з рысамі мадонны, з залатыста-карыма вачыма - такой была Наталія Ганчарова. Паэта пачалі запрашаць у дом на Вялікай Нікіцкай вуліцы. Там яму было ішчасліва, весела, цікава. У красавіку 1829 года ён прасіць рукі Наталіі. Аднак - напалеўна, спасылаюцца на маладосць дачкі. А да Пушкіна прыйшло яркае, чароўнае каханне. Ніякіх адказ не задаволіў Аляксандра Сяргеевіча, і ў маі 1829 года ён выехаў на Каўкас.

Да вяселля з Ганчаровай Пушкін вельмі змяніўся. Ён стаў сур'ёзным, вясёлым, якім і павінен быць чалавек, што абіраецца ўзяць на сябе адказнасць за іштну іштоту. Перад вяселлем паэт паслаў Наталіі пісьмо-праштва, дзе, заглядаючы наперад, апісаў па-французску сваё сямейнае жыццё і прадказваў, што загіне на дуэлі.

Знаёмі, але ад разгадка руку пагасела свечка... Калі парадок быў адноўлены, усё аўважылі, як амяніўся ў твары Аляксандр Сяргеевіч.

Пасля вяселля Пушкін цалкам аддаў сваю сямейнаму жыццю, даглядаў сваю жонку, пакланяўся перад ёй. Ён пісаў: "Я жаніўся, каб мець дома Мадонну". Амаль 27 гадоў пасля гібелі Пушкіна пражывала Наталія Мікалаўна. У сваіх успамінах учынка Ганчаровай Е.Вібікава пісала: "Бабуля была вельмі ласкавай і цяплявай. Яна ніколі не павышала голас, не выносіла хлусні, любіла дацяць пяшчотна і класна".

Сем гадоў Наталія Мікалаўна наслала жалобу па Пушкіну і расшыла на другі шлюб толькі таму, што генерал Ланскі запэўніў не толькі ў каханні да яе, але і да чадравых дзяцей Пушкіна. Вядомы літаратурнаўца Влагот пісаў: "У гісторыі трагічнай гібелі паэта Наталія Мікалаўна не была вядоўніцай, а ахвярай тых д'ябальскіх махінацый, тых пачынальных падкопаў і пачынальных пачуццяў, якімі быў аблашчаны і сам паэт. Пра яе, пра яе будучыню былі апошнія думкі і апошнія клопаты Пушкіна".

Жанчыны займалі вялікае месца ў жыцці паэта. Але, як мы ведаем з яго вершаў, яму не былі ўласцівы высакмере, каварства, лёгкадумнае стаўленне да цудоўнага полу. З любой страфай, прысвечанай жанчыне, відаць, што ён яе абгаўляў. Зацкаўленасць і захапленне праходзіла, а геніяльныя творы, выкліканыя ім, заставаліся на веку. Калі б не было гэтых дзіосных жанчын, не было б алергіі, пазм і іншых цудоўных твораў паэта. Мы павінны быць удзячнымі ім за тое, што яны натхнілі паэта на стварэнне шэдэраў.

Пушкін быў прыгожы душой. Навука аб прыгожым сёння сцвярджае, што Аляксандр Сяргеевіч быў самым гарманічным чалавекам ўсіх часоў і народаў.

Алена ПАЦЁМКИНА,
настаўніца рускай мовы
і літаратуры
Сласцёнаўскай школы-сада
Чаускага раёна.

непаўторна, чароўна. Усхваляванаю какай адгукіліся пяшчотныя вершыя родкі ў сэрцах тых, хто хацеў Пушкіна, і хто адказаў або не змог ішчасліва ўзаемнасцю паэта. Ва ўзаемных мужчыны і жанчыны не доўга месца пошпачы. Паэт не прыпеў яе.

Каханне Пушкіна заўсёды было цнатлівым, узвышаным, што ўласціва нацыянальнаму духу рускага чалавека. А калі гэтае пачуццё пакідала паэта, то і ён, і тая, што ўношыла яму выкарадонную страсть, заставалася ўдзячнымі адзін аднаму. Мы не маем права бестактоўна ўмешвацца ў асабістае жыццё

Наш кут сатыры і гумару

У прэдадзень чарговага Дня смеху редакцыю "Настаўніцкай газеты" не змаглі не наведваць пісьменнікі-гумарысты. А тое, што яны па-ранейшаму падтрымліваюць творчы сувязі з нашым выданнем, даказалі на справе - прапанавалі свае творы, зразумела, гумарыстычнага плана.

Да двух Васілёў - Найдзіна і Феранца - далучыўся настаўнік з сярэдняй школы № 3 Мінска Аляксандр Вашчанка, няштатны аўтар газеты.

Пагулялі ў крытыку

Я так лічу: галоўнае не тое, дзе працаваць, а галоўнае - з кім працаваць.

Падводжу аснову да сваіх вывадаў і шматгадовы назапашаны: у добрым калектыве і ты заўсёды чалавекам будзеш. Можна, і не з вялікай там літары, але ж - чалавек. А гэта гучыць - самі ведаеце ж...

Дык вось - пра калектывы. Ён у нас склаўся такі, што з якога боку ні паглядзі - усёды гучыць балу. Ці, як на сёння - усё дэсціць. Не менш.

Сцяпан Іванавіч - эрудыт з эрудытаў! Яшчэ такога красаворда ніхто не прыдумай, каб ён не разгадаў. Дзень цалы будзе калупацца, а тое, што шукае, - знойдзе.

Іван Пятровіч, шырава кажучы, у красавордах - пень пнём! Але таксама душа-чалавек. Што б у нашым невялікім калектыве ні здарылася, да пачатку не пабяжыць. Як кажучы, не закладзе.

У нас наогул нічога такога, ведаеце, да начальства не дойдзе.

Пётр Гаўрылавіч - балелышчык, напрыклад, якога свет не бачыў. У дзень матча і яго ў канторы таксама не ўбачыш...

Ды што тут казаць! Аднойчы і я цэлы тыдзень на работу не прыходзіў. А навошта? Не ходзіць? На запітанне начальніка "дзе ён?" усе ў адзін голас крычаць: "Кудысьці выйшаў, толькі што быў..."

Працуе яшчэ ў нас Святлана Пятроўна, жанчына, значыць. А таму, самі разумееце, - сёння ёй у магазін трэба, заўтра на прымерку. Шкада, ці што? Бяжыць...

Усе работнікі, адным словам, цуд! Там - ніжэй травы, тут - цішэй вады. Парадак! Не было яшчэ такога месяца, каб справядзду ў тэрмін і без памылак не здалі.

Абы ціха, - кажэ заўсёды ў такіх выпадках бухгалтар Сцяпан Іванавіч.

Але вось прыходзіць нека Іван Пятровіч, той, што ў красавордах пень пнём, - усхваляваны, пачынае і адразу шклянку вады - хлабысь!

Бяда, думаем.

Канец шкатуцы жыццё, - пацярджэ Іван Пятровіч. - Сход заўтра будзе.

Тут мы ўсе прыціхлі. Чакаем далейшых тлумачэнняў.

На гэтым сходзе, - кажэ Іван Пятровіч, - будзе прысутнічаць сам Іван Іванавіч. Таму начальнік канторы папярэдзіў: выступаючым не трэба нескіску, а трэба гаварыць па сутнасці. А ў нас жа, калі гаворыць пра справу, без крытыкі анік нельга. Дурно зразумела.

Заўважэце, не адзін я нервуеся. Усе сядзяць, крылы апустышы. Бо ніхто з нас нікога ніколі не крытыкаваў. Волпыту, значыць, няма ніякага. У дадатка пайшла чутка: калі на сходзе не будзе крытыкі, Іван Іванавіч зробіць аргвывады і каго-небудзь вытурне за бяздзейнасьць.

Сцяпан Іванавіч, эрудыт наш, уносіць тады такую прапанову.

Трэба, - кажэ, - дамовіцца нахонт таго, каго і за што крытыкаваць. Возьмем якіх-небудзь дробяц, за якіх нельга вытурнець. Абымкружэ, параміся. Мэтаанакравава падвяд-

зём каго-небудзь пад агонь крытыкі. І таму не будзе нікому крыўда. Усе ж мы людзі, усё чалавекі...

Дамовіліся так: першай слова біра Святлана Пятроўна. Закранэе крышачку міжнародныя пытанні, гаворыць пра агульныя эканамічныя і палітычныя праблемы ў грамадстве. Паміж іншым яна даводзіць да ведама ўдзельніку сходу, што Сцяпан Іванавіч - эрудыт - у мінулым годзе нека спазніўся на працу аж на цэлыя 10 хвілін. І яму гэта сышло з рук.

Далей "развівае" крытыку і самакрытыку павінен быў па плану Сцяпан Іванавіч. Ён кажа: за ўвесь час работы ў канторы ў яго сапраўды быў адзін эрыў. Але і Кандрат Чыжыкаў - гэта ж - аднойчы пайшоў з работы раней на шэсць з паловай хвілін. І завершыць: маўляў, розныя павышэнні працоўнай дысцыпліны ў калектыве ёсць, і трэба шукаць і выкарыстоўваць на ўсю сілу.

Я з трыбуны, у сваю чаргу, дадаю, што Святлана Пятроўна быццам бы зрабіла ўчора невялікую памылку ў справядзду. А так, маўляў, куды ні паглядзі - парадак. Працуем, стараемся, прыносім грамадству карысць.

Пётр Гаўрылавіч таксама павінен быў каротка крытыку калі, а затым пачаў перадаць, што астатнія справы ідуць - на пачэп балу!

Ну, думаем, парадак. Заслашкі Івана Іванавіча. Патрушым іскру пажаў, які нехта хоча распаляць.

Але ўвесь сцэнарый паламала Святлана Пятроўна. Убачыўшы, як рагача Сцяпан Іванавіч - ад "крытыкі" нахонт спазніўся на 10 хвілін, - яна ўзмацніла прамоў павядальнікам пра красаворды. Сцяпан Іванавіч, абражаны ў сваіх лепшых пачуццях, адразу ж ірвануў на трыбуну і яшчэ больш парухнуў сцэнарый. Ён павуў гаворку пра бегатню Святланы Пятроўны па магазінах, пра прымеркі. Заадно ўспомніў і футбол Пятру Гаўрылавічу. Апошні тут жа папраў і слова і прызнаўшы поўнаасцю крытыку ў свой адрас, сказаў: ужо такіх "секрэты" нашай работы, што астатнія выступаючыя таксама не маглі не правільна прыняць высновы. У тым ліку не мог сядзець сапцішчы рукі і я...

Пайшоў, і паехаў.

Калі, узмацніўшы, мы прыціхлі, слова ўзяў Іван Іванавіч.

Канец, думаем. Разгоніць цяпер усю кантору. Тым больш мы ўжо ведалі, што ён сябра міністра нашай галіны.

Здаровы, бачу, у вас калектывы, - кажэ раптам Іван Іванавіч. - Ёсць і крытыка, і самакрытыка. Прынцыповаць на ўзроўні! Горы такім калектывам варочаць можна. Толькі вось трэба ўхіліць тыя недахопы, пра якія вы самі гаварылі на сходзе. І не той зараз час, каб нехта каротка быўся, памочіў. Шчыра гаворка заўсёды ідзе на карысць агульнай справе.

Тут мы і развілі раты. І ўпершыню зразумелі, якая гэта магутная сіла - крытыка. Вокм міргнуць не паспее, як усё ўжо - пачэп балу, ці, як на сёння - усё дэсціць!

Васіль НАЙДЗІН.

Адам ЛУСТА

Далі дыму

Трыгоў лёс твой задае,
Я да цябе душой прыкту.
Так мне баліць твае пакуты,
Так цешаць радасці твае.

Васіль ЖУКОВІЧ.

І трэба гэтак знітавацца
З табой, любая кабарца!
Ну нельга нават адарвацца
Хоць на зацяжку цыгарэты.

Мяркую, што й мая пакута
Цябе дастала так, Марыся...
Чую, слабенькі мае пугі,
Ды ты, дурненькі, не журыся.

Хадзем запалім ды на пару,
Не прапануюць толькі "Прымус".
Частуйся "Бондам". Я - не скара.
Ну, і далі абое дыму...

Прабачце, крыху схлусіў...

Што я паспеў на гэтым свеце белым?
Дзесятак вершаў нейкіх напісаў.

Міхась БАШЛАКОЎ.

Ды я стварыў мо тысячы, паверце,
На Гомерышчыне класікам сляву.
Таму сцявяджаю, што на гэтым свеце
Я неадрама, квітнею і жыву.

Пачаставала

Коль пайсай ткецца мне ў руку
І фыркне.
І - уздыць зранкі.
Я ў іх - зялёны і маленкі.

Уладзімір ДЗЮБА.

Па мне кабыла ды хвастом
Як шлагане, нібыта гісам.
Як добра - што не кажуць,
Падумаў, далібог, тым часам.

Дзіцячыя "прыколы"

- Мікіта, ну хто возьме
цэбе ў школу? Ты ж не ўме-
еш ні чытаць, ні пісаць, ні
лічыць!

- Мама, я пайду ў такую
школу, дзе ўсім гэтаму не
трэба будзе вучыцца!

- Мама, сёння ў садку
Віця пайшоў з Пецем і
разбіў яму нос да крыў.

- А што зрабіла выха-
вальніца, калі гэта ўбачыла?

- Яна шырока раскрыла
вочкі!

Дзеці гуляюць у фанты.
Пяцігадовы Машы выпадае
пацалаваць шасцігадовага
Сашу.

- Не буду я з ім цала-
вацца, ён мне не жанікі!

- Ну гэта ж проста гуль-
ня!

- Гуляня не гуляня, а
майму жаніху гэта не спа-
дабаецца!

Пяцігадовы Уладзік:
- Тата, купі мне машыну.
Я хачу жаніцца з Леначкай.

- Добра. Але цікава, дзе
вы збіраецеся жыць?

- У Леначкі, вядома.

- А чаму?

- У не пацак больш!

- А як жа мы з мамай?

- Зусім забыў! Вы такса-
ма да яе пераедзеце!

У госці прыехала бабу-
ля. Трохгадовая Ірачка:

Пасіла цукру мо драбкі?
Бо фыркала, гарэлі зранкі.
Я асцярожненька убок:
Што я - зялёны і маленкі?..

Хада праз лес

Праз дзень і ноч, праз лес, дзе воўча вое,
Іду ў журбе, не знаючы куды,
А на зямлі - то ліўні грамавы,
То сплёкі жар, то зноўку халады.

Віктар ГАРДЗЕЙ.

Праз дзень і ноч, праз лес, дзе воўча вое,
Вядзе журба, пхельная нуд...
Падумалася: тут зліліся і шчыю,
Ды і навошта гэта мне хада.

Хутчэй канчайся, цемра-жудасць, бору,
Калі тавайго ўзлеску будзе край!
А гом я трэне ўверсе, загаворыць,
Кладзіся з жаху ў мох і памірай.

Праз дзень і ноч, праз лес і час страхочыя
Прышоў туды - не ведаю куды.
У палон ўзяло мяне дрэўкошце,
І снаў, пакуль не сталі халады.

Паслухай жонку...

Навошта я прагнаў варону
З закрыванай пахляй хаты?

Зямлі ні права,
ні закону
рабіць на песню забарону -
хоць песня тая -
крык хрыпаты...

Хведар ЖЫЧКА.

Варона дзёрлася на хаце,
Улагла зацята ў слявакню.
Прытомнасць жонка ледзь не траціць:
- Згані дурніцу як, Іванка!

І не зарве ніяк назале,
І трэба ж, ўсёлася на хату.
Трэсе з раніцы ўсе наўкола
Сваёю песняю хрыпаты...

І я паслухай сваю жонку -
Прагнаў з закрыванай варону.

Запісала

Таццяна ДАКУЧАЕВА.

Ініцыятыўныя

Дырэктар школы Ніна Ан-
дрэўна акінула педагогаў
усхваляваным і ўзнеслым
позіткам і рашуча пачала:
- Калегі, я сабрала вас
для сур'ёзнай размовы. У
святле патрабаванняў рэ-
формы школы, - Ніна Ан-
дрэўна тыцнула ладонь ў
столь - зверху пастаўлена
задача: навушчыца дадаткова
зарабляць грошы.

Якія будуць прапановы?

- Давайце шукаць спон-
сараў і багатых бацькоў на-
шых вучняў, - пачуліся гала-
сы.

- Усе спонсары ўжо даўно
прыбыраюць да рук, - прамові-
ла Ніна Андрэўна. - У нас
ёсць адзін. Праўда, мы веда-
ем, што гэта за тыпус. Колькі
ён папасаў усім нерваў. Але
ж даводзіцца трымаць.

А нахонт прапановы ад-
носна пошуку багатых баць-
коў вучняў і згодна. Ёсць у
нас яшчэ свае Карэйкі.

Праўда, трэба з імі вучыцца
працаваць. Так бы мовіць,
псікалагічна, адчуваць, тонка
разумець яго захады, наме-
ры, пажаданні. Так, бацька
Добравольна ўчора мне ска-
заў: "Я б падкінуў "капусту",
але ж у майго Пецкі на ма-
тэматыцы двойка". Таму я ў
вас, Марыя Сцяпанавна, пы-
таю: чаму ў яго двойка?

- Ён шасцікласнік, - знай-
шлася тая, - а табліцу мно-
жэння да гэтага часу не за-
своіў. А на маю заўвагу кажэ,
што калі ёсць калькулятар,
камп'ютар, то не трэба ве-
даць аніякіх табліц, і што яго
бацька зарабіў свае мільёны
без усялякай матэматыкі.

Ці ж не нахастава гэта?

- абуралася настаўніца.

- Сугупніцеся, Марыя
Сцяпанавна, але аднакуну яму
выпраўце. Для дзяцей шчод-
рых бацькоў павінны быць
выключэнні.

Задача першая: усім
класным кіраўнікам выявіць
багатых бацькоў і правесці з
імі адпаведную работу. Толькі
працаваць трэба на агульную
справу...

Мне стала вядома, што
Зінаіда Мікалаўна наядуна
так "дастала" сваіх выхаван-
цаў скаргамі на дрэнны тэле-
фонны апарат, што яны вы-
мушаны былі скінуць і пада-
рыць ёй апарат з вызна-
чальнікам нумароў за тры-
ццаць долараў. Каб я больш
пра такія прэзенты не чула...

- Можна школьную ста-
ловую вечаром ператвараць
у кавярню і нават адпускаць

не пад вяселлі, - падаў пра-
панову настаўнік працоўнага
навучанья.

- Памаячалі б лепш,
Васіль Ігнатавіч, - зрэзала
яго дырэктар. - Вы і так май-
старню са сваімі сяброўкамі
ператварылі ў бар. Мала таго
што расліваеце моцныя на-
пой, дык яшчэ цыгарэты ў
вучню "стрэляеце".

- Дык у іх такія цыгарэты,
якія мне не па кішэні, - пачаў
апраўдвацца настаўнік. - Да
таго ж яны самі прапануюць...

- Вам, Васіль Ігнатавіч,
канкрэтнае заданне: ар-
ганізаваць у самы бліжэйшы
час вучнёўскую брыгаду і на-
ладзіць выпуск нескладаных
сталярных вырабаў. І не
квідаць галавой. На свае хал-
туры майстарню выкарыс-
тоўваеце. Папраўдзіце і для
школы.

- Я магу, - падаў голас
фізіку, - арганізаваць плат-
ныя курсы па шэйпінгу.

- Ах, Ігар Іванавіч, -
паўшучвала дырэктар, - зай-
майцеся гэтым самым
шэйпінгам са сваёй жонкай.

Дзяўчаты-вучаніцы старэй-
шых класаў наядуна
скардзіліся, што на ўроках
гімнастыкі яны падтрымлівае-
ць іх... Яшчэ адна скарга - і
будзеце весці толькі групу
хлосчыкаў.

- Ну, заслізнула рука ра-
зэ са два, дык ужо адразу і
скардзіцца, - прабурчэў
фізіку, які прызнаваўся ў ка-
ханні добрай палова жаноча-
га калектыву.

- Давайце, - прагучала
прапанова, - наладзім плат-
ныя паслугі па рэпетытарст-
ву.

- Многія з вас і так зай-
маюцца гэтай справай. Мала
таго, што без усялякай
ліцэнзіі, дык яшчэ і вучням
кажаць, што без дадатковых
заняткаў добрай адзнакі не
бачыць. А не ў кожнай сям'і
ёсць магчымасць па два да-
лара за ўрок выкладаць. У
нас ёсць гадзіны на дадатко-
выя заняткі - выкарыс-
тоўвайце іх па прызначэнні.

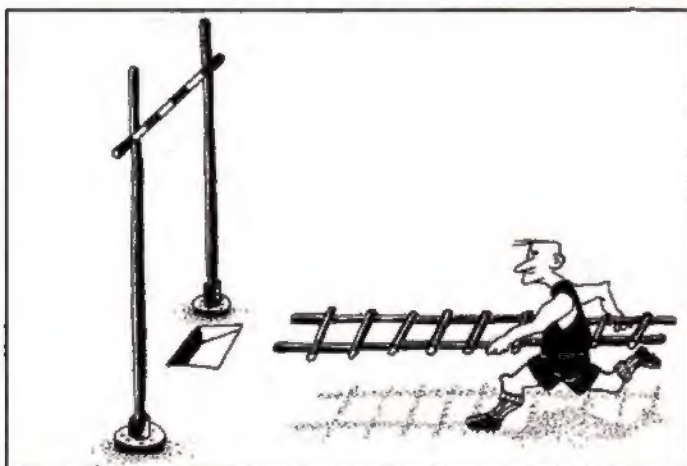
- У нас за школьным два-
ром закінутае бомба-
сховішча, - падала голас на-
стаўніца біялогіі. - Можна, у ім
грыбы пачаць вырошчваць на
продаж?

- Можна падумаць. Што
ж, сабры, - падала рысу
Ніна Андрэўна. - Я бачу,
што вы людзі ініцыятыўныя.

За справу!

Аляксандр ВАШЧАНКА.

Вясёлы аловак Мамдуха Хамада

Юныя патрыёты

На рагу вуліц непадалёку ад шко-
лы стаў на пасту міліцыянер, супра-
доўнік ДАІ. Рух на вуліцах быў уме-
раны, дэспіч прыкметна сумаваў.

Раптам да яго падбеглі некалькі
дзяўчынак-школьніц.

Дзяўдзі міліцыянер, дзяўдзі
міліцыянер! - усхвалявана звярнуліся
яны да міліцыянера, перабіваючы адна
другую. - Там, за школай... Наш на-
стаўнік фізікі на машыне...

- Што, дарожна-транспартнае за-
дарэнне? ажыно бабалеў міліцыянер.

- Не, там наш настаўнік фізікі...
Ён няправільна паставіў машыну. Пад
цагліну!..

Стары жарт

Надзвычайнае здарэнне ў школе:
не падаліся два вучні! І гэта ў такі
дзень - не сказаць, каб святочны, але
і не радавы... На перагара кра-
савіка.

Абодвух выклікаў дырэктар.

- Ну, - загадаў ён, - раскажыце, як
было!

- Гэта ён вінаваты, - шморгнуў но-
сам Мікола. - У яго пінжак выпада-
ны ў мел, думаю, скажу, ён жа не
бачыць заду... Пятрусь, у цябе спіна
белая, кажэ. А ён не зваяжа! Я пацягнуў
за плячо, каб паказаць, што сапраўды
спіна ў яго выпадкава. А ён развар-
нуўся да і штурхнуў мяне. Ледзь
акно не вынесе разам з сабою...

Дырэктар павярнуўся да Пятра:

- Іду я па калідоры, нікога не ча-
паю. А ён - спіна выпадкава! Вышам
я не ведаю, што сёння першага кра-
савіка. Ды яшчэ хапае за плячо. Я
гэта не люблю. Вось не вытрымаў, ды
і даў яму...

Дырэктар уздыкнуў.

- Ну, што з вамі зробіць?.. Абодва
вінаватыя.

Ён адхінуўся ад сцяны і палышоў
да акна. У гэты час Коля з Пятрусьм
усхлікнулі разам:

- Аляксандр Мікалаевіч, у вас уся
спіна ў мел выпадкава!

Дырэктар павярнуўся да іх, было

відаць, што ён усур'ёз узяваўся:

- Дык вы яшчэ і са мной уздумалі
жартачкі жартваць!..

Давай залікоўку

Экзаменацыйная сесія, гарачая па-
ра... Пятро Жыгунка, студэнт ажно
чацвёртага курса, так прывык падстра-
хоўвацца, што без шпарталкі ці кніжкі
ніколі не ішоў на экзамен. Нават калі
і не выкарыстоўвае іх, адчувае сябе на-
много больш упэўнена. І здае...

І на гэты раз Пятро ўважнуўся за по-
яштану падручніку, прыкрыў пінжа-
ком "кантрабанду", уцягнуўшы трохі
жывоў - ніхто і не заўважыць, што там
нешта ёсць.

- Ну, малады чалавек, даставіце
сваю кніжку, - жарталіва-дзіспіным
голосам скааў выкладчык, як толькі
Пятро зайшоў у аўдыторыю.

- Якую кніжку? - знікаяваў ён.